

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Ympäristöministeriön tulossopimus 2022

Sisällys

Allekirjoitukset.....	3
1. Tausta	4
2. Ympäristöministeriön strategian 2030 tavoitteet.....	5
3. Toimintaympäristö ja toiminnan painopisteet	6
3.1. Johdanto.....	6
3.2. Kestävä kehitys	6
3.3. Hyvä ympäristö ja monimuotoinen luonto.....	7
3.4. Hiilineutraali kiertotalousyhteiskunta.....	9
3.5. Kestävä kaupunkikehitys	10
4. Riskienhallinnan näkökulma	12
5. Voimavarat	13
Liitteet	14

Allekirjoitukset

Ympäristöministeriön vuoden 2022 tulostavoitteista ja voimavaroista on sovittu kansliapäällikön ja osastojen sekä tulosalueiden välisissä neuvotteluissa.

Helsingissä 18.1.2022

Juhani Damski
Kansliapäällikkö

Leena Ylä-Mononen
Ylijohtaja
Ympäristönsuojeluosasto

Teppo Lehtinen
Ylijohtaja
Rakennetun ympäristön osasto

Tarja Haaranen
Ylijohtaja
Luontoympäristöosasto

Ismo Tiainen
Ohjauksen ja kansainvälisen
yhteistyön johtaja
Ohjaus ja kansainvälinen
yhteistyö -tulosalue

Jussi Salmi
Viestintäjohtaja
Viestintä -tulosalue

1. Tausta

Ympäristöministeriön tulossopimus ja vuoden 2022 tulostavoitteet perustuvat ympäristöministeriön strategiaan 2030 sekä hallituksen hallitusohjelmaan. Tulossopimus ja sen liitteeseen kootut tulostavoitteet ja tavoitteiden mahdollistajat havainnollistavat, miten ministeriön strategiaa ja hallitusohjelmaa toteutetaan ympäristöministeriössä. Tulostavoitteiden toteutumisesta raportoidaan kaksi kertaa vuodessa (väliraportti 31.8. ja loppuraportti vuoden lopussa). Raportoinnin tuloksia hyödynnetään mm. hallituksen vuosikertomuksen ja ympäristöministeriön toimintakertomuksen valmistelussa.

Ympäristöministeriön visio:
Parempi ympäristö tuleville sukupolville

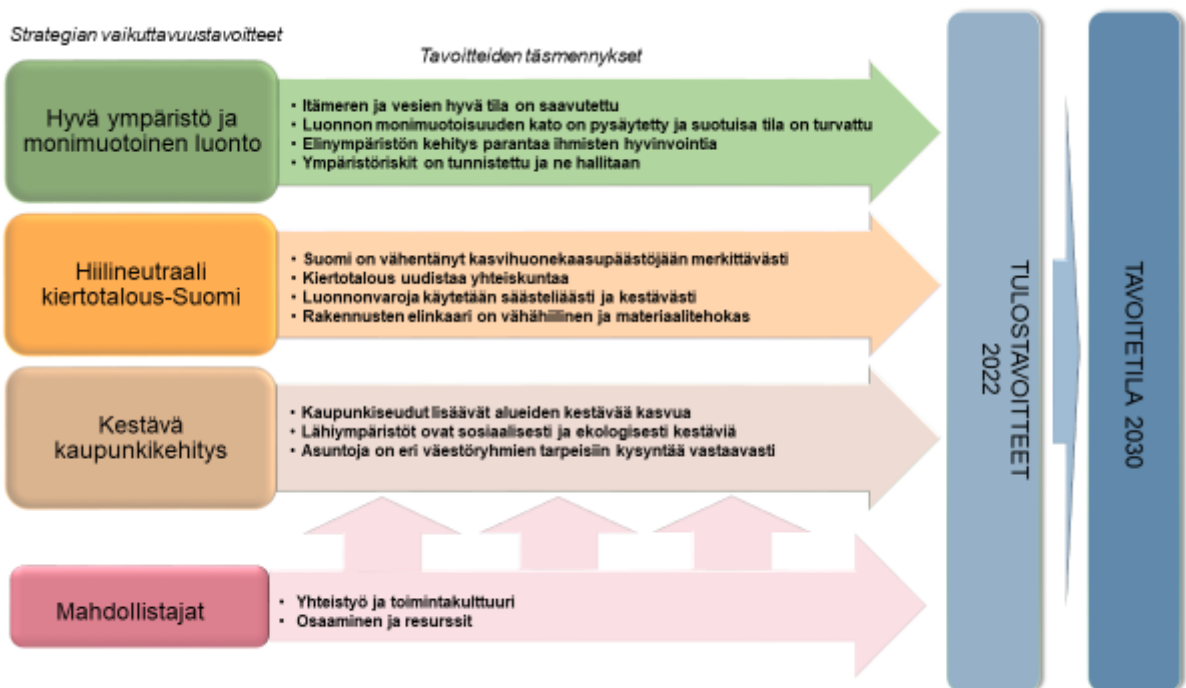
Toiminta-ajatus:
Kestävää elinympäristöä ja vihreää kasvua rakentamassa

Arvot:
Rohkeasti avoin
Arvostettu asiantuntija
Vastuullinen tulevaisuudentekijä

2. Ympäristöministeriön strategian 2030 tavoitteet

Ympäristöministeriön strategiassa 2030 on määritelty vaikuttavuustavoitteet ja näiden täsmennykset. Mahdollistajat tukevat vaikuttavuustavoitteiden saavuttamista. Strategia muodostaa hallitusohjelman ja keskeisimpien ympäristöministeriön hankkeiden kanssa perustan toiminnan ja resurssien käytön suunnittelulle.

3. Toimintaympäristö ja toiminnan painopisteet

3.1. Johdanto

Hallitusohjelma 2019 painottaa ympäristöasioiden huomioon ottamista yhteiskunnallisessa päätöksen teossa aiempia hallitusohjelmia huomattavasti enemmän. Huoli ilmastomuutoksen aiheuttamista elinympäristömme muutoksista pakottaa tekemään aiempaan laajempaan kansallista ja kansainvälistä yhteistyötä. Ympäristöministeriö on jo pitkään tehnyt töitä mm. ilmastomuutoksen hillitsemiseksi ja vaikutusten vähentämiseksi, luonnon monimuotoisuudesta turvaamiseksi, ympäristön ja vesien ja merien saastumisen pienentämiseksi, rakennusten ja rakennetun ympäristön kehittämiseksi, alueidenkäytön ohjaamiseksi, kotitalouksien asumisen laadun parantamiseksi. Ilmasto- ja ympäristöpolitiikka koskettaa useita eri hallinnonaloja ja on laajentunut ministeriön toimintakenttää sekä lisännyt osaamistarpeita.

3.2. Kestävä kehitys

Maailmanlaajuisesti tarkasteltuna ekologiset riskirajat on ylitetty mm. luonnon monimuotoisuuden, luonnonvarojen kulutuksen ja ilmastomuutoksen osalta. Muutoksen hallinta edellyttää määrätietoista yhteisiä toimia seuraavina vuosina ja vuosikymmeninä kaikilta maailman valtioilta. Globaali kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda2030 ja siihen kytkeytyvät 17 SDG-tavoitetta hyväksyttiin valtioiden päämiestasolla vuonna 2015 vauhdittamaan toimia muutoksen mahdollistamiseksi. Päävastuussa tavoitteiden toteutumisesta ovat maailman hallitukset.

Suomen hallitus on sitoutunut luomaan Suomesta sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävän kehityksen yhteiskunta vuoteen 2030 mennessä. Agenda2030 -toimintaohjelman 17:stä päätavoitteesta 10:ssä on vahva ympäristöulottuvuus, joten ympäristöministeriön rooli Agenda 2030:n toimeenpanemiseksi ja kestävän kehityksen toteuttamiseksi Suomessa ja myös globaalisti on keskeinen.

Maailmanlaajusten ympäristöongelmien ratkaiseminen, kansainväliset ja alueelliset sitoumukset ja sopimusvelvollisuudet sekä EU:n kasvavan ympäristösääntelyn toteuttaminen edellyttävät vahvaa ympäristöhallintoa ja yhteistyötä niin kansallisesti kuin kansainvälisesti. Kansainvälisen ympäristöhallinnon keskiössä ovat kansainväliset ympäristösopimukset, kuten Pariisin ilmastopuolitus ja luonnon monimuotoisuutta turvaava sopimus, ja strategiat, kuten kansainvälinen kemikaalien hallintaa ohjaava strategia SAICM sekä YK:n ympäristökokous UNEA, joiden päätökset heijastuvat myös kansalliselle tasolle varsinkin EU-sääntelyn kautta.

Hallitusohjelman mukaisesti ympäristöministeriö voi olla kokoaan suurempi maailmalla tekemällä kunnianhimoista kansallista ympäristö- ja ilmastopolitiikkaa sekä panostamalla monenväliseen ja kahdenväliseen yhteistyöhön globaalisti, EU:ssa ja alueellisesti. Samalla ympäristöministeriö tukee Suomen kansainvälistä vaikuttavuutta ja profiilia ympäristöongelmien ratkaisijana ja edelläkävijänä.

3.3. Hyvä ympäristö ja monimuotoinen luonto

Ympäristön tilaan kohdistuu isoja haasteita. Suomen haasteena on ekologiseen kestävyteen liittyvät ongelmat, kuten ilmastonmuutos, luonnonvarojen liikkakäyttö, ympäristön saastuminen ja vesien rehevöityminen.

Arktinen ilmasto muuttuu muuta ilmastoa nopeammin. Arktisen alueen merkitys kasvaa niin kansainvälisen liikenteen, kaivostoiminnan, öljynporauksen kuin turisminkin alalla. Suomelle on arktisessa politiikassa tärkeää tunnistaa ympäristön antamat reunaehdot, suojella arktista luontoa, käyttää kestävästi arktisia luonnonvaroja sekä tiedostaa arktisiin alueisiin liittyvät riskit ja varautua niihin, huomioiden samalla alkuperäiskansojen oikeudet ja tarpeet.

Itämeren sekä pinta- ja pohjavesien hyvän tilan saavuttaminen vaatii toimia. Hallitusohjelman tavoitteena on vesien hyvän ekologisen tilan saavuttaminen. Erityisesti Itämeren, mutta myös monien joki- ja järvesistöjen ravinne- ja kiintoainekuormitusta tulee edelleen vähentää. Valuma-alueella tehtävät toimet parantavat sekä sisävesien että Itämeren tilaa, mutta hyvän tilan saavuttaminen voi kestää Itämerellä vuosikymmeniä. Ilmastonmuutos aiheuttaa lisähaastetta etenkin rehevöitymisen torjunnalle. Lisäksi esimerkiksi mikromuovit ja vieraslajit aiheuttavat riskin myös Suomen vesistöjen ja merialueiden luonnon monimuotoisuudelle.

Vuonna 2022 käynnistetään päivitettyjen vesien- ja merenhoidon suunnitelmien mukaiset kustannustehokkaat toimenpiteet ja ohjaukset pinta- ja pohjavesien sekä meren hyvän tilan saavuttamiseksi vuoteen 2027 mennessä. Myös HELCOM:ssa vuonna 2021 hyväksytyn Itämeren suojelun toimintaohjelman (BSAP) toimeenpano aloitetaan. Merialuesuunnitelman toimeenpanolla edistetään merialueen suunnitelmallista käyttöä.

Vesiensuojelun tehostamisohjelmalla (2019-2023) vauhditetaan vaikuttavimpien vesien ja meren tilaa parantavien toimien toteuttamista. Vuonna 2022 ohjelman toteuttaminen jatkuu laajapohjaisessa yhteistyössä sen tema-alueilla maatalouden ravinnekuormituksen vähentämisessä, maa- ja metsätalouden vesienhallinnan kehittämisessä, vesistöjen kunnostamisessa, kaupunkivesien hallinnassa, vaarallisten hylkyjen saneeraamisessa sekä ohjelmaa tukevassa tutkimus- ja kehittämishankkeessa. Uusien vesiensuojelun ja merensuojelun menetelmien ja teknologioiden kehittäminen voivat synnyttää innovaatioita ja tuottaa myös uusia vientimahdollisuuksia suomalaisille yrityksille. Puhtaat vedet ja monimuotoinen vesi- ja meriympäristö takaavat niin alueiden asukkaille kuin elinkeinoharjoittajille turvalliset juoma- ja uimavedet sekä hyvät kalavedet.

Suomen kestävä kasvun ohjelman vihreän siirtymän voimavaroilla edistetään ravinteiden kierrätystä ja peltojen kipsikäsittelyä, joilla osaltaan torjutaan vesien ja Itämeren rehevöitymistä.

Luonnon monimuotoisuuden suojelua on tarpeen tehostaa, sillä luontokato sekä lajien ja luontotyyppien uhanalaistuminen jatkuvat edelleen. Kansainväliset sopimukset ja EU:n lainsäädäntö ohjaavat Suomen toimia luonnon monimuotoisuuden suojelussa ja kestävässä käytössä. Vuoden 2022 aikana käynnistetään uusi kansallinen biodiversiteettistrategia ja toimintaohjelma 2022-2030 luonnon monimuotoisuuden ja ekosysteemipalveluiden turvaamiseksi. Ohjelmaan sisällytetään uudet, aiempaa kunnianhimoisemmat, EU:n biodiversiteettistrategian edellyttämät toimet luontokadon pysäyttämiseksi. Keskeisiä toimia ovat luonnonsuojelualueiden ja niitä tukevien muiden suojelukohteiden muodostaman ekologisen verkoston tilan

ja kytkeytyvyyden kehittäminen sekä uhanalaisten luontotyyppien ja lajien suojelutason parantaminen elinympäristöjä hoitamalla ja ennallistamalla.

Valtioneuvosto teki keväällä 2021 periaatepäätöksen vuoteen 2030 ulottuvasta Helmi-elinympäristöohjelmasta. Vuonna 2022 Helmi-ohjelmaa toimeenpannaan täysmääräisesti: toimeenpanoa tehostava seurantaryhmä ja valtakunnalliset ryhmät pienvesien kunnostukselle sekä perinnebiotooppien hoidolle aloittavat toimintansa. Ohjelman toimenpiteillä suojellaan ja ennallistetaan soita sekä kunnostetaan lintuvesiä, perinnebiotooppeja, metsäisiä luontotyyppejä, rantoja ja pienvesiä. Lisäksi tehdään ohjelman toimeenpanoa tukevia selvityksiä ja organisoidaan ohjelman seuranta. Lisäksi jatketaan Metso-ohjelman toimeenpanon tehostamista.

Vuonna 2022 annetaan hallituksen esitys uudeksi luonnonsuojelulaksi, jonka tavoitteena on selkeyttää luonnonsuojelulain roolia osana muuta ympäristölainsäädäntöä, tehostaa hallinnollisia menettelyjä, lisätä kannustavuutta ja parantaa lainsäädännön yleistä toimivuutta ja vaikuttavuutta. Valtion ja viranomaisten toimien lisäksi luonnon monimuotoisuuden suojelemiseksi ja ylläpitämiseksi kaivataan elinkeinojen, yritysten ja kansalaisten toimia. Luonnon monimuotoisuuden suojeleminen ja kestävä käyttö pyritään jatkossa sisällyttämään kaikkien toimintaan.

Ympäristöriskien hallinta vaatii toimia. Vuonna 2022 annetaan hallituksen esitys laiksi ympäristövahinkorahastoksi. Lainsäädännöllä on tarkoitus ehkäistä ja rajoittaa ympäristövahinkoja ja varmistaa torjunnan kustannusten kattamiseksi aiheuttajien taloudelliseen kollektiiviseen perustuva viimesijainen rahoitusjärjestelmä sellaisia tapauksia varten, joissa yritykset ovat maksukyvyttömiä tai joissa vastuutahoa ei tavoiteta.

Pienhiukkasten päästöt ovat ihmisten terveyden ja ympäristön kannalta liian suuret. Valtioneuvoston hyväksymässä ilmansuojeluohjelma 2030:ssa on päätetty toimista ilman pienhiukkaspitoisuuksien vähentämiseksi. Ohjelman toimeenpanosta huolehditaan sitä varten perustetussa laajapohjaisessa toimeenpanoverkossa. Ohjelman päivitys aloitetaan päästökattodirektiivin edellyttämällä tavalla.

Teollisuuden päästöjä ja ilmanlaatua koskevan EU:n lainsäädäntöehdotuskokonaisuuden, joista tärkeimpänä teollisuuspäästödirektiivin uudistaminen, valmisteluun osallistuminen mahdollistaa Suomen vaikuttamisen Euroopan unionissa eurooppalaisen ympäristönsuojelun sisältöön ja kunnianhimoon.

Vuoden 2021 aikana valmisteltu uudistettu kansallinen kemikaaliohjelma viimeistellään ja sen toimeenpano aloitetaan. Osallistutaan käynnissä olevaan EU:n kemikaalilainsäädännön (REACH- ja CLP-asetukset) uudistamiseen erityisesti ympäristövaikutusten näkökulmasta.

Hyvä rakennettu ympäristö, laadukas kohtuuhintainen asuminen, luontoympäristö, hoidetut maisemat sekä kulttuuriympäristöt lisäävät terveyttä ja hyvinvointia sekä kilpailukykyä.

Yhdyskuntarakenteen eheys, rakentamisen laatu sekä esteetön ja saavutettava lähiympäristö parantavat arjen sujuvuutta. Kulttuuriympäristöjen arvot ja myönteiset vaikutukset ihmisten hyvinvoinnissa sekä yhdyskuntien ja elinkeinoelämän kehittämisessä tunnustetaan ja niitä osataan hyödyntää hyvän elinympäristön luomisessa ja vahvistamisessa. Maankäyttö- ja rakennuslain kokonaisuudistuksen päätavoitteita ovat hiilineutraali yhteiskunta, luonnon monimuotoisuuden vahvistaminen sekä rakentamisen laadun parantaminen ja digitalisaation edistäminen. Lainsäädäntöesitys uudistuksesta annetaan eduskunnalle vuonna 2022.

Rakennetun ympäristön toimintoja ja kehittämistä edistetään luomalla rakennetun ympäristön valtakunnallinen, digitaalinen rekisteri ja tietoaalusta, joihin maankäyttöä ja rakentamista koskevat päätökset ja prosessit tukeutuvat. Asuntopolitiikalla edistetään erilaisiin tarpeisiin vastaavaa asuntotarjontaa, kaikkien mahdollisuuksia hyvään asumiseen sekä asukkaiden vaikutusmahdollisuuksia asuinympäristöön.

3.4. Hiilineutraali kiertotalousyhteiskunta

Ilmastonmuutos vaikuttaa lähes kaikkeen toimintaan. Ilmastonmuutos aiheuttaa kaikkialla maailmassa riskejä luonnon ja ihmisten hyvinvoinnille. Ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi tulee siirtyä kohti hiilineutraalia yhteiskuntaa ja samaan aikaan sopeutua muuttuviin ilmasto-oloihin ja lisääntyviin sää- ja ilmastoriskeihin. Ilmastotoimet ja elvytysrahoitus tarjoavat suuria kasvumahdollisuuksia puhtaan teknologian yrityksille.

Pariisin ilmastopimuksen osapuolet pyrkivät yhdessä rajoittamaan ilmaston keskilämpötilan nousun selvästi alle kahden asteen ja tavoittelevat rajoittamista alla 1,5 asteen suhteessa esiteolliseen aikaan. Suomi on osana EU:ta sitoutunut vähintään 55 prosentin päästövähennykseen vuoteen 2030 mennessä verrattuna vuoteen 1990 sekä kansallisesti vieläkin kunnianhimoisempaan 2035 hiilineutraaliustavoitteeseen.

Kiertotalous on merkittävä keino vähentää kasvihuonekaasupäästöjä, luonnonvarojen käyttöä ja monimuotoisuuden heikentymistä. Kiertotalouden ratkaisulla voidaan mm. leikata teollisuuden kasvihuonekaasupäästöjä noin 50 %:lla vuoteen 2050 mennessä. Raaka-aineiden käytön arvioidaan kaksinkertaistuvan vuoteen 2060 mennessä. Tarvitsemme tuotannon ja kulutuksen muutoksen, jonka täytyy perustua energian ja raaka-aineiden nykyistä vähäisempään käyttöön sekä ratkaisuihin, jotka edellyttävät muutoksia koko arvoketjussa tuotteen suunnittelusta uusiin liiketoiminta- ja markkinointimalleihin sekä kulutuskäyttäytymiseen. Kiertotalouden tulee olla kestävä ja haitalliset aineet on hallittava kierroissa.

Kiertotalouteen siirtymiseksi toteutetaan valtioneuvoston päätöstä kiertotalousohjelmasta sekä vuoden 2022 alussa hyväksyttävän päivitetyn valtakunnallisen jätesuunnitelman toimenpiteitä. Kansallinen muovitiekartta päivitetään. EU:n kertakäyttömuoveja koskevan direktiivin toimeenpano on kesken ja edellyttää jätelain ja merenkulun ympäristönsuojelulain muutosta. Jätelakia muutetaan myös jäterekisterien osalta. Jäte- ja tuotetietojärjestelmää kehitetään vastaamaan direktiivien seurantavelvoitteita ja kansallisia kiertotalouden kehittämistarpeita. Työtä innovatiivisten ja kestävien julkisten hankintojen edistämiseksi jatketaan.

Ravinteiden kierrätyksellä lisätään Suomen ravinneomavaraisuutta ja vähennetään Itämeren ja sisävesien ravinnekuormitusta. Suomen muovitiekartan toimeenpano on omiaan vähentämään myös Itämereen joutuvien muoviroksien määrää.

Eheä yhdyskuntarakenne hillitsee ilmastonmuutosta. Eheä yhdyskuntarakenne erityisesti kasvavilla kaupunkiseuduilla parantaa yhdyskuntien toimivuutta, taloudellisuutta ja elinympäristön laatua. Samalla se vähentää liikenteen ja muun toiminnan kasvihuonekaasupäästöjä. Taloudellisesti kestävät palvelut ja liikenteen ratkaisut edellyttävät, että hajarakentamista lievealueilla hillitään ja runsaasti henkilöliikennettä aiheuttavat toiminnot sijoitetaan ensisijaisesti yhdyskuntarakenteen sisään tai hyvien joukkoliikenneyhteyksien varrelle.

Kiinteistö- ja rakennusalalla lähivuosien painopisteenä on uudisrakentamiseen liittyen koko elinkaaren vähähiilisyyden kehittäminen. Uusien rakennusten tulee olla lähes nollaenergiarakennuksia EU:ssa ja jo olemassa olevaan rakennuskantaan sisältyy merkittävä energiatehokkuuden kehittämispotentiaali. EU:n rakennusten energiatehokkuusdirektiivin mukaista, Suomen pitkän aikavälin korjausrakentamisen strategiaa 2020-2050 toteutetaan, tavoitteena rakennuskannan muuttaminen erittäin energiatehokkaaksi ja vähähiiliseksi vuoteen 2050 mennessä.

Merkittävä muutos rakentamisen säädösohjauksessa kohdistuu lähivuosina rakennuksen vähähiilisyyteen koko rakennuksen elinkaarella. Valmistelussa on vähähiilistä rakentamista ohjaavia, rakennuksen vähähiilisyyden arviointiin, ilmastoselvitykseen, kansalliseen päästötietokantaa ja tiettyjen uudisrakennuksien hiilijalanjäljen raja-arvoihin liittyviä säädöksiä. Elinkaariosaaminen korostuu uudis- ja korjausrakentamisessa sekä rakennusten ylläpidossa, samoin myös materiaali- ja resurssitehokkuudessa. Osaavan työvoiman saanti kiinteistö- ja rakennusalalla on kasvava haaste. Puun käyttöä lisäämällä vähennetään rakennusalan ympäristövaikutuksia. Puurakentamista edistetään Puurakentamisen ohjelmalla (2016-2022).

EU:n elpymisvälineen rahoituksella toteutetaan Vähähiilisen rakennetun ympäristön ohjelmaa yhteistyössä Business Finlandin kanssa. Ohjelman tavoitteena on tukea toimialan siirtymää vähähiiliseen rakennettuun ympäristöön, etenkin tukemalla TKI-investointien toteutusta.

EU:n elpymisvälineestä RRF kohdennetaan yli 1 mrd. euroa vihreän siirtymän hankkeisiin. Näistä määrärahoista suoraan YM kautta kohdentuu noin 150 milj. euroa ja välillisesti mm. kiertotalouden edistämisen kautta noin 300 milj. euroa.

Hyvä rakennettu ympäristö edistää hyvinvointia. Se luo myös puitteet talouden vakaalle kehitykselle. Suomalainen rakennettu ympäristö on Euroopan mittakaavassa pääsääntöisesti hyvällä tasolla. Suomalaisilla yrityksillä onkin mahdollisuus kehittyä alan edelläkävijöiksi. Kuitenkin monet asiat kiinteistö- ja rakennusalalla vaativat edelleen toimia, kuten rakentamisen ja korjaamisen laatu ja sisäilman terveellisyys, turvallisuus sekä suunnitelmallinen kiinteistöjen ylläpito. Hallituksen Terveet tilat 2028 -toimintaohjelmassa etsitään ratkaisuja julkisten rakennusten sisäilmaongelmiin.

3.5. Kestävä kaupunkikehitys

Väestö keskittyy kasvukeskuksiin, etenkin metropolialueelle. Kaupunkiseutujen kehitys vaikuttaa koko kansantalouden kehitykseen ja kansainväliseen kilpailukykyyn. Väestö kasvaa suurimmilla kaupunkiseuduilla ja vastaavasti suuressa osassa maata väestö vähenee. Kasvavilla kaupunkiseuduilla kysyntään nähden liian vähäinen asuntojen tarjonta nostaa asuntojen hintatasoa ja vuokria, mikä voi heikentää kaupunkiseutujen kilpailukykyä ja kotitalouksien taloudellista tilannetta. Vuokra-asuntotarjonta on ollut viime vuosina voimakkaassa kasvussa, ja pandemia on samalla vähentänyt kasvukeskuksissa vuokra-asuntokysyntää lyhyellä aikavälillä. Väestöltään vähenevillä alueilla asuntoja on tarjolla liikaa, jolloin niiden ylläpito ja korjaaminen vaikeutuvat ja niistä voi aiheutua omistajille taloudellisia tappioita. Asuntopoliitikassa toteutetaan pitkäjänteistä asuntopoliittista kehittämisohjelmaa. Asuntopoliittisen kehittämisohjelman ehdottamia toimenpiteitä lähdetään toteuttamaan lainsäädäntöhankkeiden ja ohjelmassa esitettyjen selvitystarpeiden kautta.

Kaupunkiseutujen kasvun toteutuminen kestäväällä tavalla edellyttää toimia. Maankäytön, asumisen, liikenteen, palvelujen ja elinkeinojen suunnitelmia sekä toteutusta sovitetaan yhteen yli kunta- ja aluerajojen. Suurimmilla kaupunkiseuduilla valtio ja kaupunkiseutujen kunnat toteuttavat MAL-sopimuksia, joiden avulla rakennetaan hiilineutraaleja kaupunkiseutuja, lisätään asuntotuotantoa ja kasvatetaan kestävien liikkumismuotojen kulkutapaosuutta. Kaupunki-kehityksen kestävyuden merkitys korostuu mm. Uusi kaupunkikehitysohjelman (NUA, YK Habitat III) ja Kestävän kaupunki- ohjelman toimeenpanossa.

Asuntojen tarjonta vastaa eri väestöryhmien tarpeisiin ja kysyntään. Kohtuuhintainen asuminen ja asuntomarkkinoiden toimivuus edellyttävät asuntorakentamisen pitämistä korkealla tasolla niillä alueilla, joissa on kova kysyntä asunnoista. Erityisenä tavoitteena on asunnottomuuden puolittaminen hallituskauden aikana, johon liittyen toteutetaan yhteistyöohjelmaa kuntien kanssa sekä laajennetaan asumisneuvontaa.

Asuntojen suunnittelussa ja korjaamisessa on huomioitava väestörakenteen ja perheeseen muutokset sekä asuntojen muunneltavuus myöhempiä tarpeita varten. Nykyisen rakennus- ja asuntokannan ylläpidon ja palvelukyvyyn säilyttäminen on yhä tärkeämpää. Väestön ikääntyessä yhteiskunnan on tuettava asukkaiden terveyttä ja toimintakykyä esimerkiksi edistämällä esteettömiä asuin- ja elinympäristöjä ja näiden kehittämistä tukevaa yhdyskuntasuunnittelua. Ikääntyvien ja muiden erityisryhmien kotona asumisen mahdollistaminen on yksi tärkeimmistä tavoitteista. Ikääntyneiden asumisen toimenpideohjelmalla toteutetaan näitä tavoitteita.

Lähiympäristöjä kehitetään sosiaalisesti ja ekologisesti kestäviksi. Asuinalueiden sosiaalisen kestävyuden, viihtyisyyden sekä asuinympäristön monimuotoisuuden merkitys kasvaa. Lähiöohjelmalla edistetään asukkaiden hyvinvointia ja osallisuutta sekä asuinalueiden elinvoimaa ja ehkäistään segregatiota. Kaupunkien viheralueet lisäävät kaupunkitilan viihtyisyyttä, kannustavat liikkumaan, edistävät hyvinvointia sekä puhdistavat ilmaa ja vettä. Luonnon tarjoamilla keinoilla ratkotaan ilmastonmuutokseen, terveyteen ja hyvinvointiin liittyviä haasteita. Vesiensuojelun tehostamisohjelman kaupunkivesien hallinnalla vastataan lisääntyviin tulvatilanteisiin ja haitallisten ja vaarallisten aineiden vesistö päästöihin.

Kehitys kaupunkiseutujen ja maaseudun välillä on toisiaan tukevaa ja vuorovaikutteista. Uudet viestintä-, liikumis- ja kuljetuspalvelut tukevat alueiden omien vahvuuksien hyödyntämistä sekä kestävää monipaikkaisuutta. Kasvavien kaupunkiseutujen ohella on elinvoimaisia alueita, joissa elinvoimaa syntyy alueiden vahvuuksista, esimerkiksi biotaloudesta, erikoistuneesta ja innovatiivisesta yritystoiminnasta sekä matkailusta.

4. Riskienhallinnan näkökulma

Riskien tunnistaminen ja hallinta ovat osa ympäristöministeriön toiminnan ja resurssien käytön suunnittelua ja ne huomioidaan tavoitekohtaisesti. Vuosittain tulosneuvottelujen yhteydessä arvioidaan tulevan kauden tavoitteiden toteutumisessa tulevia mahdollisia riskejä. Riskejä tarkastellaan toiminnallisesta, taloudellisesta ja strategisesta näkökulmasta.

Vihreän siirtymän, kuten hiilineutraalis- ja luonnon monimuotoisuustavoitteiden toteutuminen, edellyttää merkittäviä lisäresursseja lähivuosina niin hallinnon resursseihin kuin muutoksen aikaansaamiseksi eri sektoreilla. Ympäristöministeriön henkilöstövoimavarojen riittävyttä koetellaan luonnonsuojeluun kohdistettujen määrärahojen kasvettua huomattavasti ja hallitusohjelman toimeenpanoon liittyvien merkittävien tehtävien hoitamisessa, esim. ilmastopolitiikan koordinaatio, kiertotalous, kaupunkipolitiikka ja luonnon monimuotoisuuden suojeleminen. Hallitusohjelman toteutus jatkuu edelleen vuonna 2022 ja lisäksi toimintaan vaikuttavat EU:n elvytyspaketista seuraavat toimenpiteet. Ministeriölle kohdistetuilla, käytettävissä olevilla taloudellisilla resursseilla on pystytty rekrytoimaan lisää määräaikaista henkilökuntaa kasvanutta tehtävämäärää varten. Haasteena on kuitenkin ministeriön henkilöstöresurssien pitkäjänteinen vahvistaminen.

Olenaisia riskejä liittyy myös ministeriön osaamiseen. Erityisesti muutokset ICT-ympäristössä, työskentelytavoissa ja uusien digihankkeiden läpiviemisessä sekä lainsäädäntötyö vaativat edelleen panostusta osaamisen kehittämiseen. Osaamista tarvitaan edelleen myös ympäristöekonomiaan (nielupolitiikka, skenaariot, rakentamisen elinkaarilaskenta, hiilijalanjälkilaskenta, luontopääoman huomioon ottaminen), erilaisten rahoitusinstrumenttien tuntemukseen ja hyödyntämiseen, vaikutusten arviointiin, hankintaosaamiseen ja hankehallintaan ja -koordinointiin.

Koronatilanne on lisännyt kuormitusta ja hybridi- ja etätyö muodostanut haasteen työn teon tavoille, jaksamiselle ja tiedonkululle. Toiminnallisena riskinä on niin asetettujen aikataulujen, valmistelun laadun kuin työhyvinvoinnin ylläpito.

Hankkeisiin, hankintoihin ja avustuksiin kohdistuvien määrärahojen käyttäminen tehokkaasti ja vaikuttavasti on haastavaa ja tärkeää. Tulevina vuosina valtion talouden ennustetaan heikentyvän. Taloudellisten resurssien kehittyminen on ollut myönteistä erityisesti luonnon- ja vesiensuojelun toimissa. Mahdolliset leikkaukset asettavat paineita toiminnan jatkuvuuden suunnitteluun.

5. Voimavarat

Ympäristöministeriön toimintamäärärahat vuoden 2022 talousarviossa ovat 31 381 000 euroa, joista 19 180 000 euroa käytetään palkkoihin. Alla olevassa taulukossa ilmoitetut luvut ovat ennusteita kaikilta momenteilta käytettävistä henkilötövuosista.

Osasto- ja tulosaluekohtaiset resurssit vuonna 2022 (ennuste)	HTV
Luontoympäristöosasto (LYMO)	68
Ympäristönsuojeluosasto (YSO)	67
Rakennetun ympäristön osasto (RYMO)	91
Ohjaus ja kansainvälinen yhteistyö -tulosalue (OKY)	54
Viestintä-tulosalue (VIE)	11
KP esikunta	5
Koko ministeriö	yht. 296

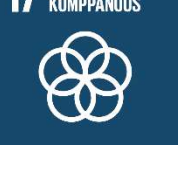

Liitteet

Ympäristöministeriön tulostavoitteet 2022

Agenda 2030	Hallitusohjelman 2019 toimintasuunnitelma Strategiset tavoitteet	YM Strategia Vaikuttavuus-tavoitteet	YM Strategian painopisteet	Tulostavoite 2022	Tulostavoitteen mittari 2022	Vastuutaho 2022
	3. Hiilineutraali ja luonnon monimuotoisuuden turvaava Suomi Tavoite 5. Pysäytetään luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen	1. Hyvä ympäristö ja monimuotoinen luonto	Itämeren ja vesien hyvä tila on saavutettu	1.1 Edistetään vesien- ja merenhoidon yhtenäistä toimeenpanoa, ja vahvistetaan toimien toteuttamista vesiensuojelun tehostamisohjelmalla ja alueellisella yhteistyöllä. Uudistetaan vesiin liittyvää tiedonhallintaa, ja aloitetaan ympäristön tilan seurantastrategian toimeenpano.	1. Uusien vesien- ja merenhoidon suunnitelmien sekä HELCOM:n Itämeren suojelun toimintaohjelman toimeenpano on käynnistetty. 2. Kipsiä levitetty 15 000 hehtaaria ja toimenpiteitä avustettu 7 milj. eurolla. 3. Saaristomeri-ohjelman tiekartta on valmistunut. 4. Tiedonhallinnan pohjavesiä koskeva osa on valmistunut ja pintavesiä koskeva suunnittelu alkanut. 5. Seurantastrategian toimenpideohjelma on valmistunut ja käynnistetty.	LYMO
	3. Hiilineutraali ja luonnon monimuotoisuuden turvaava Suomi. Tavoite 5. Pysäytetään luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen	1. Hyvä ympäristö ja monimuotoinen luonto	Itämeren ja vesien hyvä tila on saavutettu	1.2 Käynnistetään vesien- ja merenhoidon seuraavan suunnittelukauden tehtävät (ominaispiirteet, tila-arvio, ympäristötavoitteet). Osallistutaan muiden hallinnonalojen lainsäädäntötyöhön, joka tukee vesien- ja merenhoidon tavoitteita. Edistetään merialueen suunnitelmallista käyttöä ja merialuesuunnitelman toimeenpanoa.	1. Ominaispiirteiden, tila-arvion ja ympäristötavoitteiden määrittely on aloitettu laajassa sidosryhmäyhteistyössä. 2. Vesienhoitoasetuksen ja ns. kipsiasetuksen muutokset on esitelty VN:lle. 3. YM on osallistunut HE:n laatimiseen juomavesidirektiivin täytäntöönpanemiseksi sekä valmistellut siihen liittyvät ympäristönsuojelun tietojärjestelmää koskevat muutossäännökset (YSL). 4. Rannikkostrategia valmistuu.	LYMO RYMO
	3. Hiilineutraalinen ja luonnon monimuotoisuuden turvaava Suomi. Tavoite 5. Pysäytetään luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen.	1. Hyvä ympäristö ja monimuotoinen luonto	Luonnon monimuotoisuuden kato on pysäytetty ja suotuisa tila on turvattu	1.3 Annetaan hallituksen esitys uudeksi luonnonsuojelulainiksi ja valmistellaan lain täytäntöönpanoa.	1. HE luonnonsuojelulainiksi valmistuu tammikuussa ja siihen liittyvät asetukset valmistuvat 2. Rauhoitettujen eläinten aiheuttamien vahinkojen ennalta ehkäisemisestä ja korvaamisesta annetun lain notifiointi komissiolle sekä asetus valmis ja toimeenpano käynnistynyt 3. Valtioneuvoston asetus ennallistamisesta ja luonnonhoidosta valmistuu, notifioidaan komissiolle ja toimeenpano alkaa.	LYMO
	3. Hiilineutraali ja luonnon monimuotoisuuden turvaava Suomi. Tavoite 5. Pysäytetään luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen.	1. Hyvä ympäristö ja monimuotoinen luonto	Luonnon monimuotoisuuden kato on pysäytetty ja suotuisa tila on turvattu	1.4 Kehitetään metsien suojelua ja suojelualueverkostoa sekä toteutetaan Helmi-elinympäristöohjelman tavoitteita.	1. Suojelun toteutushehtaarit 12000 ha, (ohjelmat 1000, METSO 4000, Helmi 5000, Ls2020 2000) 2. Helmi-ohjelman etenemisen mittarina kunnostettavina olevien lintuvesikohteiden määrä, 50 kpl. 3. Asetuksella perustettavien suojelualuiden alueellisia säädöspaketteja valmistuu 3 kpl (Keski-Pohjanmaa, Oulun seutu ja Kymenlaakso) ja Merenkurkun paketti etenee.	LYMO

	3. Hiilineutraali ja luonnonmonimuotoisuuden turvaava Suomi. Tavoite 5. Pysäytetään luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen.	1. Hyvä ympäristö ja monimuotoinen luonto	Luonnon monimuotoisuuden kato on pysäytetty ja suotuisa tila on turvattu	1.5 Toteutetaan etupainotteisesti biodiversiteettisopimuksen ja EU:n biodiversiteettistrategian tavoitteita. Käynnistetään uusi kansallinen biodiversiteettistrategia ja toimintaohjelma 2022–2030	1. Esitys valtioneuvostolle selonteoksi Suomen biodiversiteettistrategiasta valmis 2. Suunnitelma EU:n biodiversiteettistrategian toimeenpanosta taustaselvityksineen valmis ja sitoumukset luonnosteltu 3. Pölyttjästrategian kiireelliset toimenpiteet ja pölyttjäseuranta käynnistetty. 4. Itämeren monimuotoisuutta edistävä EU-LIFE IP BIODIVERSEA-hanke on käynnistetty. 5. Strategisen luonto LIFE -hankkeen (SNaP) hakuprosessi on käynnistetty.	LYMO
	3. Hiilineutraali ja luonnon monimuotoisuuden turvaava Suomi. Tavoite 5. Pysäytetään luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen	1. Hyvä ympäristö ja monimuotoinen luonto	Luonnon monimuotoisuuden kato on pysäytetty ja suotuisa tila on turvattu	1.6 Luontokadon merkitys ja toimet sen turvaamiseksi nousevat yhteiskunnalliselle agendalle	1. Vuonna 2022 suomalaisista 4,5/5 kokee, että luonnon monimuotoisuuden turvaaminen on yhteiskunnan keskeisiä tehtäviä (Luontosuhdebarometri 2020: 4,1/5)	VIE LYMO
	3. Hiilineutraali ja luonnon monimuotoisuuden turvaava Suomi. Tavoite 5. Pysäytetään luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen	1. Hyvä ympäristö ja monimuotoinen luonto	Ympäristöriskit on tunnistettu ja ne hallitaan	1.7 Edistetään eri sektoreiden lainsäädännön ympäristö- menettelyjen sujuvuutta, sähköistetään edelleen lupa- ja valvontamenettelyjä ja kehitetään toissijaisia ympäristövastuu-järjestelmiä (TAE 2022)	1. Toteutetaan toimia pääministeri Marinin hallituksen puoliväliriihikirjauksen mukaisesti lupamenettelyiden sujuvoittamiseksi. 2. Ympäristönsuojelulain uudistusten toimivuus- ja vaikuttavuusarviointi valmistuu ja tehdään siitä johtopäätökset. 3. Kehitetään pienimuotoisesti voimavarojen puitteissa sähköisiä lupa- ja valvontamenettelyjä. 4. HE laiksi ympäristövahinkorahastosta annetaan eduskunnalle budjettilakina.	YSO osastot ja tulosalueet
	3. Hiilineutraali ja luonnon monimuotoisuuden turvaava Suomi. Tavoite 5. Pysäytetään luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen	1. Hyvä ympäristö ja monimuotoinen luonto	Elinympäristö parantaa ihmisten hyvinvointia	1.8 Vahvistetaan kulttuuriympäristöjen ja maisemien merkitystä laaja-alaisesti erityisesti kestävän kehityksen saavuttamisessa	1. käynnistetään kansallisen maisemapolitiikan valmistelu (CoE) 2. maisema-alueilla käynnistetään 3-5 uuden maisemanhoitoalueen valmistelu 3. perustetaan 2 uutta ls-lain mukaista maisemanhoitoaluetta vuonna 2022	RYMO LYMO
	3. Hiilineutraali ja luonnon monimuotoisuuden turvaava Suomi. Tavoite 1. Suomi on hiilineutraali vuonna 2035	1. Hyvä ympäristö ja monimuotoinen luonto	Elinympäristö parantaa ihmisten hyvinvointia	1.9 Toimeenpannaan kansallista ilmansuojeluohjelmaa 2030 sekä edistetään terveydelle haitallisten pienhiukkaspäästöjen ja mustahiilen vähentämistä (TAE 2022)	1. Valmistellaan ehdotus kansallisen ilmansuojeluohjelma 2030:n päivittämisestä toimitettavaksi komissiolle 3/2023. 2. Valmistellaan ammoniakkipäästöjen vähennysvelvoitteen joustoa koskeva hakemus komissiolle. 3. Kehitetään ilmansuojelun viestintää ymparisto.fi:n kautta.	YSO

	3. Hiilineutraali ja luonnon monimuotoisuuden turvaava Suomi. 3.1 Asuntopolitiikka Tavoite 1. Rakennetaan hiilineutraalia yhteiskuntaa ja parannetaan rakentamisen laatua	1. Hyvä ympäristö ja monimuotoinen luonto	Elinympäristö parantaa ihmisten hyvinvointia	1.10 Edellytykset elinympäristön kehittymiselle kestävästi paranevat MRL:n uudistamisen ja sen toimeenpanon myötä	1. Annetaan KRL-HE 2. Käynnistetään lain toimeenpanemiseksi tarvittavat hankkeet	RYMO LYMO
	4. Suomi kokoaa suurempi maailmalla. Tavoite 6. Suomi vahvistaa arktista yhteistyötä.	1. Hyvä ympäristö ja monimuotoinen luonto	Elinympäristö parantaa ihmisten hyvinvointia	1.11 Pohjoisten alueiden ympäristöyhteistyön vaikuttavuutta ja synergiaetuja on edistetty. Ympäristö-, luonnonsuojelu- ja ilmastotyö Suomen arktisessa yhteistyössä on vahvistunut Arktisen strategian mukaisesti. Suomi toimii Arktisen neuvoston luonnonsuojelutyöryhmän, CAFF, puheenjohtajana 2021-2023. Suomen Barents-puheenjohtajuutta on hyödynnetty ympäristöagendan vahvistamiseksi BEAC:ssa ja ympäristön tilan vahvistamiseksi Barents-alueella. Suomen ympäristöalan prioriteetteja Venäjä-suhteissa ja kahdenvälisessä yhteistyössä Venäjän kanssa on edistetty.	1. Ympäristö- ja ilmastoasiat valtavirtaistuvat kaikille arktisen politiikan lohkoille. 2. Arktisen politiikan strategiaa seurataan säännöllisesti strategian ilmastopainopisteen seurantaindikaattoreilla. 3. Luonnos Arktisen biodiversiteetin toimintaohjelmaksi 2023-2033 valmistuu vuoden loppuun mennessä 4. Julkaistaan CAFF-puheenjohtajuuskauden videosarjan 2 ensimmäistä videota, käynnistetään kirjoituskilpailu arktisille nuorille ja tehostetaan arktista viestintää sekä yhteisluomista eri keinoin arktisten alkuperäiskansojen kanssa. YM:n tukemien ja fasilitoimien BEAC-puheenjohtajuuskaudella toteutettavien hankkeiden määrä 5. Barentsin biodiversiteettialoitteen alla annettujen vapaaehtoisten CBD-sitoumusten määrä 6. Venäjä-yhteistyö on edennyt prioriteettien mukaisesti.	OKY/KVE LYMO YSO
	4. Suomi kokoaa suurempi maailmalla. Tavoite 7. Suomi syventää pohjoismaista yhteistyötä.	1. Hyvä ympäristö ja monimuotoinen luonto	Elinympäristö parantaa ihmisten hyvinvointia	1.12 Ympäristö-, luonnonsuojelu- ja ilmastoyhteistyötä Suomen Pohjoismaisessa yhteistyössä on edistetty pohjoismaisen Visio 2030 mukaisesti.	1. Suomen koordinoimien tai johtamien pysyvien pohjoismaisten työryhmien sekä visiohankkeiden määrä (v. 2021:2)	OKY/KVE
	3. Hiilineutraali ja luonnon monimuotoisuuden turvaava Suomi. 3.11. Asuntopolitiikka Tavoite 1. Rakennetaan hiilineutraalia yhteiskuntaa ja parannetaan rakentamisen laatua	1. Hyvä ympäristö ja monimuotoinen luonto	Elinympäristö parantaa ihmisten hyvinvointia	1.13 Lainsäädäntö, yhteentoimivuustyö ja tietojärjestelmäkehitys tukevat rakennetun ympäristön digitalisaatiota ja vähähiilisyttä.	1. Hallituksen esitys on annettu eduskunnalle k/e. 2. Hyväksytyt tietomallit 4 kpl. 3. Järjestelmän toteutus etenee suunnitellussa aikataulussa k/e. 4. Kehitystyöhön aktiivisesti osallistuneet kunnat kpl.	RYMO TIEVIE

	<p>3. Hiilineutraali ja luonnon monimuotoisuuden turvaava Suomi.</p>	<p>1. Hyvä ympäristö ja monimuotoinen luonto</p>	<p>Ympäristöriskit on tunnistettu ja ne hallitaan</p>	<p>1.14 Vahvistetaan kemikaalien kestäväää käyttöä ja toimeenpannan kansallista kemikaaliohjelmää</p>	<p>1. Osallistuttu EU:n kemikaalilainsäädännön tarkistamisen valmisteluun (POP-asetus, F-kaasuasetus, otsoniasetus, pesuaineasetus, RoHS-direktiivi, CLP-asetus, REACH-asetus jne.) 2. Uudistettu kemikaaliohjema hyväksytty ja ohjelman toimenpidesuunnitelma vuosille 2022-24 valmis 3. Ohjelman seurannan ja arvioinnin mittaristo kehitetty 4. Ensimmäinen kansallinen kemikaalifoorumi järjestetty. 5. Ympäristösektori on sisällytetty kansalliseen mikrobiresistenssin torjuntaohjelmaan.</p>	<p>YSO</p>
	<p>2. Kestävän talouden Suomi. Tavoite 6. Hallituksen päätöksillä Suomi kulkee kohti hiilineutraalisuutta vuoteen 2035 mennessä</p> <p>3. Hiilineutraali ja luonnon monimuotoisuuden turvaava Suomi. Tavoite 1. Suomi on hiilineutraali vuonna 2035.</p> <p>4. Suomi kokoaan suurempimaailmalla. 4.1 Eurooppapolitiikka Tavoite 2. Ekologisesti kestävä EU globaalina ilmastojohtajana</p>	<p>2. Hiilineutraali-kiertotalous-yhteiskunta</p>	<p>Suomi on vähentänyt kasvihuonekaasuja- ja päästöjään merkittävästi</p>	<p>2.1 Toimeenpannaan ilmastolain, keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelma ja ilmasto- ja energiastrategian tavoitteita ja toimia, jotka ovat linjassa 2035 hiilineutraalius - tavoitteen kanssa. Vauhditetaan kuntien ja alueiden ilmastotyötä. (TAE 2022). Valmistellaan Ilmastovuosikertomus. Vaikutetaan EU:n 55-valmiuspaketin sekä Pariisin ilmastosopimuksen toimeenpanoon. Edistetään vapaaehtoiisiin päästökompensatioihin liittyvää työtä. Käynnistetään EAKR -ohjelman vähähiilisyyskokonaisuus.</p> <p>Kansainväliset ja EU:n ilmastotoimet ovat Pariisin sopimuksen mukaisesti kunnianhimoisia. Kansainvälinen yhteistyö ja toimet lyhytikäisten ilmastomuutosta nopeuttavien aineiden, kuten mustan hiilen päästöjen vähentämiseksi ovat vahvistuneet.</p>	<p>1. HE ilmastolain uudistamisesta annettu. 2. KAISU-suunnitelma annettu. 3. Ilmastovuosikertomus annettu. 4. Kunta- ja aluehankkeet edenneet. 5. EU:n 55-valmiuspaketin toimeenpano edennyt. 6. Pariisin sopimuksen toimeenpano edennyt. 7. Vapaaehtoisia päästökompensatioita koskeva hanke edennyt. 8. KAISUn toimeenpanoa tukevan strategisen LIFE –hankkeen hakuprosessi käynnistetty. 9. Tulevaisuuden kuntatyö ja ilmasto. 10. Valtakunnallinen vähähiilinen EAKR -hankekokonaisuus käynnistetty</p>	<p>YSO RYMO LYMO OKY/KVE KP esikunta</p>

 <p>13 ILMASTOTEKOJA</p>	<p>2. Kestävän talouden Suomi. Tavoite 6. Hallituksen päätöksillä Suomi kulkee kohti hiilineutraalisuutta vuoteen 2035 mennessä</p> <p>3. Hiilineutraali ja luonnon monimuotoisuuden turvaava Suomi. Tavoite 1. Suomi on hiilineutraali vuonna 2035.</p> <p>4. Suomi kokoaan suurempimaailmalla. 4.1 Eurooppapolitiikka Tavoite 2. Ekologisesti kestävä EU globaalina ilmastojohtajana</p>	<p>2.Hiilineutraali-kiertotalous-yhteiskunta</p>	<p>Suomi on vähentänyt kasvihuonekaasu- ja päästöjään merkittävästi</p>	<p>2.2 Uusiutuvan energian hyödyntäminen lisääntyy tehostamalla alueidenkäytön ja rakentamisen edellytyksiä</p>	<p>1. Tuulivoimarakentamisen määrä 2) latausinfran määrä, myönnettyt avustukset</p>	<p>RYMO</p>
 <p>14 VEDENALAINEN ELÄMÄ</p> <p>15 MAANPÄÄLLINEN ELÄMÄ</p>	<p>6. Elinvoimainen Suomi. Maatalous 6.2 Tavoite 1. Ilmasto- ja ympäristöystävällinen ruokajärjestelmä</p> <p>3. Hiilineutraali ja luonnon monimuotoisuuden turvaava Suomi. Tavoite 3. Hiilinieluja ja -varastoja vahvistetaan lyhyellä ja pitkällä aikavälillä Tavoite 5. Pysäytetään luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen Suomessa Tavoite 6. Vahvistetaan Suomen roolia kiertotalouden edelläkävijänä.</p>	<p>2.Hiilineutraali-kiertotalous-yhteiskunta</p>	<p>Luonnonvaroja käytetään säästeliäästi ja kestävästi</p>	<p>2.3 Toimeenpannaan ravinteiden kierrätysohjelmia ja Itämeren alueen ravinteiden kierrätysstrategiaa.</p>	<p>1. Ravinteiden kierrätysohjelmassa on käynnistetty 5 jätevesien fosforin talteenoton pilottihanketta. 2. HELCOM:n Itämeren alueen ravinteiden kierrätysstrategia on toimeenpanossa. 3. Vaikutetaan ympäristötavoitteiden sisällyttämiseksi CAP:n kansallisen suunnitelman valmisteluun ja toimeenpanon suunnitteluun 4. Vaikutetaan ympäristötavoitteiden sisällyttämiseksi Metsästrategia 2035:een</p>	<p>LYMO</p>

	<p>3. Hiilineutraali ja luonnon monimuotoisuuden turvaava Suomi. Tavoite 6. Vahvistetaan Suomen roolia kiertotalouden edelläkävijänä</p>	<p>2.Hiilineutraali-kiertotalous-yhteiskunta</p>	<p>Kiertotalous uudistaa yhteiskuntaa</p>	<p>2.4 Toimeenpannaan tarkistettua valtakunnallista jätesuunnitelmaa ja muovitiekarttaa sekä kehitetään kiertotaloutta edistävää lainsäädäntöä. (TAE 2022)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Muovitiekartta on päivitetty ja toimet etenevät 2. Valtakunnallinen jätesuunnitelma on päivitetty ja toimet etenevät 3. SUP-direktiivin täytäntöönpano valmistunut (lainsäädäntö sekä muovien kulutuksen vähentämistä koskeva green deal) 4. Jäteteknisiä koskeva jätelain muutos hyväksytty 5. Uusiomateriaalien tuotteistamista koskevan työryhmän väliraportti valmis 6. Betoni-EoW-asetus on annettu ja sovellusohje käytössä 7. Jäte- ja tuotetietojärjestelmä-projektin ensimmäinen vaihe valmis 8. kunnan jätehuollon toimialalla toimiviin sidosyksiköihin ja hankintayksiköihin sovellettavaa ulosmyyntirajaa koskeva jätelain muutos valmis 9. ehdotus jäteveron soveltamisalan laajentamiseksi ja maksun korottamiseksi valmis (VM esittelee) 10. jätealan green deal valmis TAI jätteenpolton verottamista koskeva ehdotus valmis (VM esittelee) 11. EU:n kiertotalousohjelman vuoden 2021 ja 2022 aloitteiden (arviolta n. 15 kpl) kansallinen koordinaatio hoidettu 12. Muovitiekarttaa toteuttavan PlastLIFE hanke saa myönteisen rahoituspäätöksen ja hanke käynnistetään 13. Rakentamisen toimenpiteiden käynnistys- tai toteutumisaste. 14. On annettu eduskunnalle HE kaavoitus- ja rakentamislaki, joka edistää rakentamisen kiertotaloutta. 15. Asetusten valmistelu, mm. rakennus- ja purkumateriaaliselvitys-asetus. 16. Purkumateriaalien kelpoisuutta koskevan ohjeistuksen antaminen. 17. Digitaalinen purkukartoitus on valmis ja käytössä. 18. Rakennus- ja purkumateriaalitietokannan toteutuksen käynnistyminen. 	<p>YSO (mittarit 1-12) RYMO (mittarit 13-18)</p>
	<p>3. Hiilineutraali ja luonnon monimuotoisuuden turvaava Suomi. Tavoite 6. Vahvistetaan Suomen roolia kiertotalouden edelläkävijänä</p>	<p>2.Hiilineutraali-kiertotalous-yhteiskunta</p>	<p>Kiertotalous uudistaa yhteiskuntaa</p>	<p>2.5 Toimeenpannaan valtioneuvoston periaatepäätöstä kiertotalousohjelmaksi. (TAE 2022)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. RMC-mittarin päivitys valmis 2. vähähiilistä kiertotaloussopimusta koskeva skenaarioluonnos valmis 3. ohjelman väliarviointi valmis 4. kuntien ja alueiden vähähiilistä kiertotaloutta tukevat hankkeet valittu 6. Circular Design pilotti toteutettu. 	<p>YSO</p>
	<p>3. Hiilineutraali ja luonnon monimuotoisuuden turvaava Suomi. Tavoite 6. Vahvistetaan Suomen roolia kiertotalouden edelläkävijänä Tavoite 8. Parannetaan kaivosten ympäristönsuojelua</p>	<p>2.Hiilineutraali-kiertotalous-yhteiskunta</p>	<p>Kiertotalous uudistaa yhteiskuntaa</p>	<p>2.6 Edistetään kestäviä julkisia hankintoja sekä vapaaehtoisten ns. green deal -sopimusten käyttöönottoa. (TAE 2022)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ympäristönäkökulma on sisällytetty julkisten hankintojen lainsäädäntöön 2. toteutettu julkisten hankintojen green deal -sopimuksia. 	<p>YSO RYMO LYMO</p>

	<p>3. Hiilineutraali ja luonnon monimuotoisuuden turvaava Suomi. Tavoite 6. Vahvistetaan Suomen roolia kiertotalouden edelläkävijänä</p>	<p>2.Hiilineutraali-kiertotalous-yhteiskunta</p>	<p>Kiertotalous uudistaa yhteiskuntaa</p>	<p>2.7 Kestävän kulutuksen ja tuotannon sekä kiertotalouden tavoitteita ja toimeenpanoa kansainvälisessä yhteistyössä on vahvistettu. Kiertotalouden ratkaisut ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi, luonnon monimuotoisuuden vähenemisen pysäyttämiseksi sekä kestävän kulutuksen ja tuotannon vahvistamiseksi on otettu käyttöön.</p>	<p>1. Maailman kiertotalousfoorumien WCEF:n jatkolle ja YM:n rooliin siinä saadaan ratkaisu. 2. Globaali kestävän kulutuksen ja tuotannon strategia hyväksytään YK:n mandaatin pohjalta ja Suomen näkemykset ovat siinä mukana.</p>	<p>OKY/KVE YSO LYMO</p>
	<p>4. Suomi kokoaa suurempi maailmalla. Tavoite 1. Suomi vahvistaa monenkeskeistä yhteistyötä. Tavoite 2. Suomi rakentaa rauhaa. Tavoite 3. Suomi kantaa globaalia vastuuta. Tavoite 4. Suomi lisää kumppanuutta Afrikan maiden kanssa. Tavoite 5. Suomi edistää avointa ja reilua kauppaa.</p>	<p>2.Hiilineutraalikiertotalous-yhteiskunta</p>	<p>Kiertotalous uudistaa yhteiskuntaa</p>	<p>2.8 Kansainvälinen ympäristöhallinto on vahvistunut YK:n ympäristökokouksessa (UNEA) sekä kansainvälisten ympäristösopimusten ja -rahastojen neuvotteluissa tehtyjen päätösten tuloksena, ml. uudet luonnon monimuotoisuutta sekä kemikaalien ja jätteiden hallintaa koskevat globaalit tavoitteet. Tietoisuus ilmastonmuutoksen ja biodiversiteettikadon yhteyksistä on vahvistunut globaalisti ja kansallisesti, ja yhteisten ratkaisujen toteuttaminen on edistynyt. Ilmastonmuutoksen ja biodiversiteettikadon haitalliset vaikutukset meriekosysteemeihin, maaperän köyhtymiseen, ruokaturvaan, köyhyyteen ja tasa-arvoon tunnustetaan globaalisti. Uudet globaalit biodiversiteettitavoitteet ovat kunnianhimoisia ja biodiversiteetin tila on vahvistunut maailmanlaajuisesti suojelutoimien, luontopohjaisten ratkaisujen ja kestävän luonnonvarojen käytön ansiosta. Kestävän kehityksen ympäristöä koskevien SDG-tavoitteiden toimeenpano on edennyt, ymmärrys niiden merkityksestä kaikkien SDG-tavoitteiden saavuttamiseksi on vahvistunut ja rahoitus ympäristötavoitteiden kansainväliselle toimeenpanolle on lisääntynyt. Tuki kansallisten ja kansainvälisten tutkimuspaneelien toiminnalle ja niiden väliselle yhteistyölle sekä tieteen ja politiikan vuoropuhelulle on vahvistunut, ja tiedepolitiikkatyön tuloksia ja suosituksia on hyödynnetty politiikan valmistelussa.</p>	<p>1. Globaalin muovisopimuksen neuvottelut käynnistyvät 2. Neuvottelut kemikaalien ja jätteiden tiedepolitiikkatyön vahvistamisesta käynnistyvät 3. Suomen MLF-jäsenyyden onnistunut toteutus. 4. Neuvottelutulos YK:n biodiversiteettisopimuksen post-2020 tavoitteista 5. Neuvottelutulos kemikaalien ja jätteiden kansainvälisestä post-2020 kehyksestä ja tavoitteista. 6. Suomen GEF-rahoitus kasvanut sekä biodiversiteetin ja kemikaalien ja jätteiden rahoitusosuudet kasvaneet GEF-8 rahoituskaudella 7. Afrikka-strategian YM:n toimintasuunnitelman hankkeille on rahoitus ja niiden toimeenpano etenee.</p>	<p>OKY/KVE</p>
	<p>3. Hiilineutraali ja luonnon moninaisuuden turvaava Suomi. Tavoite 4. Pienennetään asumisen ja rakentamisen hiilijalanjälkeä. 3.1 Asuntopolitiikka Tavoite 1. Rakennetaan hiilineutraalia yhteiskuntaa ja parannetaan rakentamisen laatua</p>	<p>2.Hiilineutraali-kiertotalous-yhteiskunta</p>	<p>Rakennusten elinkaari on vähähiilinen ja materiaali-tehokas</p>	<p>2.9 Rakennuskannan energiatehokkuus paranee ja uusiutuvan energian osuus rakennusten lämmityksessä kasvaa. Rakentamisen laatu ja kosteusturvallisuus vahvistuvat sekä sisäilmaston hallinnan tietopohja laajenee.</p>	<p>1. Korjausrakentamisen strategian toimeenpanosuunnitelmasta on julkaistu kolme toimenpidettä. 2. Avustuksien määrä. 3. Energia-avustuksia on myönnetty asuinrakennuksille 40 milj.euroa. 4. Fossiilisesta öljylämmityksestä luopumisen avustuksia on myönnetty 25 milj.euroa. 5. On julkaistu viisi opasta, jotka parantavat valmiutta sisäilmaongelmien hallitsemiseen. 6. On annettu eduskunnalle HE kaavoitus- ja rakentamislainsäädäntöä.</p>	<p>RYMO</p>

	3. Hiilineuraali ja luonnonmonimuotoisuuden turvaava Suomi. Tavoite 4. Pienennetään asumisen ja rakentamisen hiilijalanjälkeä	2.Hiilineutraali-kiertotalous-yhteiskunta	Rakennusten elinkaari on vähähiilinen ja materiaali-tehokas	2.10 Rakentamisen materiaali- ja resurssitehokkuus ja rakennetun ympäristön vähähiilisyys paranevat sekä teollisen puunkäytön osuus rakentamisessa kasvaa. Rakentamisen green deal -sopimukseen sitoutuneiden määrä kasvaa.	1. On annettu eduskunnalle HE kaavoitus- ja rakentamislainsäädännön, jonka osana on valmisteltu toimia rakentamisen ympäristökuormituksen vähentämiseksi sekä materiaali- ja resurssitehokkuuden parantamiseksi. 2. Rakennuksen elinkaariominaisuuksien ohjauksen valmisteluprosessin toteutumisvaihe. 3. On viety eteenpäin YM rakentamisen vähähiilisyden tiekarttaa. 4. On valmisteltu luonnos YM asetukseksi rakennuksen materiaaliselosteesta. 5. On valmisteltu luonnos YM asetukseksi rakennuksen ilmastaselvityksestä. 6. On toimeenpantu Vähähiilisen rakennetun ympäristön ohjelmaa yhteistyössä Business Finlandin kanssa. Ympäristöministeriön avustuksina on jaettu vuonna 2022 noin 4 milj. euroa. 7. On vaikutettu EU:n rakennustuoteasetuksen kehittämiseen siten, että rakennusten hiilijalanjäljen laskennassa tarvittava GWP-indikaattori olisi pakollinen rakennustuotteista ilmoitettava oleellinen ominaisuus standardin EN 15804:2019 mukaisesti arvioituna. 8. Kestävän purkamisen ja Rakentamisen muovit Green deal –sopimukseen liittyneiden organisaatioiden määrä. Rakentamisen muovit green deal –sopimukseen on sitoutunut yhteensä 40 yritystä, kuntaa tai organisaatiota. 9. On edistetty toimenpideohjelman mukaisesti puunkäyttöä rakentamisessa ja varmistettu ohjelman resurssien maksimaalinen käyttö. 10. Teollisen puurakentamisen tavoitteiden seuranta, liittyen yleisesti puurakentamisen kehitykseen, on toteutettu eri mittareilla. 11. Tuen määrä. Yritysten, tutkimuksen, koulutuksen ja julkisen sektorin puurakentamisen tukia on myönnetty 8 milj. euroa. 12. On julkaistu hankintaopas sekä jatkettu julkisen sektorin neuvontapalvelua.	RYMO
	3. Hiilineuraali ja luonnon monimuotoisuuden turvaava Suomi. Tavoite 4. Pienennetään asumisen ja rakentamisenhiilijalanjälkeä	2.Hiilineutraali-kiertotalous-yhteiskunta	Rakennusten elinkaari on vähähiilinen ja materiaali-tehokas	2.11 Rakennetun ympäristön ilmastovaikutukset ja -ratkaisut näkyvät enemmän julkisessa keskustelussa	1. YM:öön liittyvien rakennetun ympäristön ilmastovaikutuksia koskevien mediajuttujen määrä lisääntyy 30 % vuoden 2022 loppuun mennessä (vertailutaso alkuvuosi 2021).	VIE RYMO
	3. Hiilineuraali ja luonnon monimuotoisuuden turvaava Suomi. 3.1 Asuntopolitiikka Tavoite 2. Tuetaan kestävää kaupunkikehitystä ja lisätään asuntorakentamista kasvavilla kaupunkiseuduilla	3.Kestävä kaupunkikehitys	Kaupunki-seudut lisäävät alueiden kestävä kasvua	3.1 Kaupunkiseutujen yhdyskuntarakenteen toimivuus sekä ympäristöllinen, sosiaalinen ja taloudellinen kestävyys paranevat.	1. MAL-sopimuksien toimia vuosille 2020-23 on toteutettu asetettujen tavoitteiden mukaisesti. 2. MAL-sopimusten evaluointi on toteutettu suunnitelmien mukaisesti. 3. Metropolipolitiikkaa on koordinoitu 4. Kestävää kaupunkiohjelmaa on toteutettu tavoitteiden mukaisesti.	RYMO
	3. Hiilineutraali ja luonnon monimuotoisuuden turvaava Suomi 3.1 Asuntopolitiikka Tavoite 3. Poistetaan asunnottomuus kahdessa vaalikaudessa	3.Kestävä kaupunkikehitys	Asuntoja on eri väestöryhmien tarpeisiin ja kysyntään	3.2 Asuntomarkkinat toimivat hyvin ja syntyy monimuotoisia asuinalueita.	1. Valtion tukeman asuntotuotannon määrää on lisätty ja kohdistettu asuntotuotantoon erityisesti kasvukeskuksiin. 3. Erityisesti nuorten omistusasumista mahdollistavan ASP-lainsäädännön uudistamista koskeva HE on annettu eduskunnalle. 4. Pitkän korkotuen kehittämistä koskeva HE on annettu eduskunnalle. 5. Vuokralaisen asemaa vahvistavaa yhteishallintolakia koskeva HE on annettu eduskunnalle.	RYMO

	6. Elinvoimainen Suomi. Tavoite 2. Suomen menestystä rakennetaan alueiden ja kaupunkien vahvuuksien ja erityispiirteiden ympärille eri toimialojen yhteistyönä	3.Kestävä kaupunkikehitys	Lähiympäristöt ovat sosiaalisesti ja ekologisesti kestäviä	3.3 Asumisolojen ja lähiympäristö laatu parantaa ihmisten hyvinvointia ja turvallisuutta. Edistetään kaupunkivesien hallintaa.	1. Ikäihmisten hyvinvointia on parannettu poikkihallinnollisella ikäohjelmalla yhteistyössä eri ministeriöiden, kuntien ja kolmannen sektorin kanssa. 2. Avustuspäätökset kpl kaupunkivesien hallinnan hankkeelle. 3. Asunnottomuus on vähentynyt yhteistyöohjelmalla kuntien kanssa ja asunnottomuuden tilastointia on kehitetty aikaisempaa toimivammaksi. 4. Suurimpien kaupunkien lähiöiden kehittämistä koskevia toimia on toteutettu lähiöohjelman tavoitteiden mukaisesti. 5. Kulttuuriympäristötyö on lisännyt ihmisten hyvinvointia ja kulttuuriympäristöalan toimintaedellytykset ovat parantuneet.	RYMO LYMO
	9. Osaamisen, sivistyksen ja innovaatioiden Suomi. 9.1 Kulttuuri, nuoriso ja liikunta-asiat Tavoite 7. Luodaan kansallinen virkistyskäyttöstrategia.	3.Kestävä kaupunkikehitys	Lähiympäristöt ovat sosiaalisesti ja ekologisesti kestäviä	3.4 Vahvistetaan luonnon terveys- ja hyvinvointivaikutuksia esitämällä virkistyskäyttöä ja kestävää luontomatkailua sekä parantamalla viherympäristöjen laatua. (TAE 2021)	1. Jokamiehenoikeudet viestintämateriaali on valmistunut. 2. VN periaatepäätös luonnon virkistyskäyttöstrategiasta on annettu. 3. Virkistyskäyttöstrategian jatkotyötä luotsaava koordinaatioelin on asennettu ja jatkotyö aloitettu.	LYMO
	6. Elinvoimainen Suomi. Tavoite 2. Suomen menestystä rakennetaan alueiden ja kaupunkien vahvuuksien ja erityispiirteiden ympärille eri toimijoiden yhteistyöllä	3.Kestävä kaupunkikehitys	Kehitys kaupunkiseutujen ja maaseudun välillä on toisiaan tukevaa	3.5 Edellytykset kaupunkiseutujen ja maaseudun toisiaan tukevalle kestäväälle vuorovaikutukselle paranevat informaatio-ohjauksen ja yhteiskehittämisen keinoin	1. Alueidenkäytön kehityskuvatyön eteneminen ja siihen osallistaminen 2. Alue- ja yhdyskuntarakenteen selvitykset	RYMO
	Hallitusohjelman 2019 toimitasuunnitelma Strategiset tavoitteet	YM Strategia Mahdollistajat		Tulostavoite 2022	Mittari	Vastuutaho 2022
		1.Yhteistyö ja toimintakulttuuri	1.1 Yhteistyö- ja aktiivisuus kumppanuusverkoissa	1.1.1 Ympäristöhallinnon (y-konserni) viestinnän yhteistyö ja vuorovaikutus on tiivistynyt 1.1.2 Y-konserni toimii verkostomaisena, yhtenäisenä toimijana	1.1.1 Uudistettu ymparisto.fi on otettu käyttöön. Ympäristöviestijöille jaetaan säännöllisesti tietoa ministeriön tulevista viestintätoimista. Yhteiset verkostoja ja virtuaalisia tapaamisia on systematisoitu. 1.1.2 Ohjauskäytännöt yhtenäistetty ja toimeenpanosta sovittu (kysely), Digi-TS otettu käyttöön YM:ssä , Konsernistrategian valmistelu käynnistetty, Konserniohjauksen kehittyminen saa myönteistä palautetta (kysely).	LYMO VIE (uusi tässä kohdassa) 1.1.2 OKY, osastot ja tulosalueet
		1.Yhteistyö ja toimintakulttuuri	1.2. Yhdessä tekemiseen ja vuorokaikutteisuuteen kannustava toimintakulttuuri	1.2.1 YM:n osallistamistyö on priorisoitua ja työhön on tarjolla työkalupakki ja valmennusta 1.2.2 Toimintatavat tukevat hybridityötä ja jatkuvaa dialogia	1.2.1 Sidosryhmiltä ja hankkeiden vetäjiltä saatu palaute vuorovaikutuksesta ja toisaalta sen tuesta. Sisäinen lähtötasomittaus 1/2022, uusi mittaus 12/2022 1.2.2 VMBaro ja fiilismittari tulokset, Avustavien tehtävien kehittäminen käynnistetty ja laadittu kehittämissuunnitelma.	TIEVIE KP esikunta LYMO 1.2.2 OKY, osastot ja tulosalueet

10 Ohjaustavat. 10.2 Maailman paras julkinen hallinto	1.Yhteistyö ja toiminta-kulttuuri	1.3 Tiedon ja teknologian hyödyntäminen	1.3.1 Jatketaan toimialasidonnaisten tietojärjestelmien kehittämistä tiekartan mukaisesti. 1.3.2 Jatketaan tiedonhallintalain toimeenpanoa hallinnonalalla. 1.3.3 Parannetaan henkilöstön tietoturvatietämystä ja ympäristöministeriön kokonaistulosta VNK:n vuosittaisessa tietoturvakartoituksessa 1.3.4 Tiedolla johtaminen on osa tulosjohtamista ja -ohjausta 1.3.5 Tietosuojavaatimusten toimeenpano ja tietosuojaosaaminen osana toimintaprosesseja on vahvaa sekä Whistle Blower -direktiivin mukainen ilmoittajansuoja on käytössä	1.3.1 Tiekartan hankkeiden edistyminen 1.3.2 Hallinnonalan tiedonhallintamallit on tarkistettu 1.3.3 virkahenkilöt ovat suorittaneet pakollisen tietoturvakoulutuksen, tietoturvakartoituksen kaikissa osa-alueissa saavutetaan vähintään taso 2 1.3.4 Haastattelut (ylin johto), Strategiset ohjausindikaattorit on yhdistetty tilannekuvaan, Y-konsernin yhteiset vuorovaikutusvälineet linjattu ja uudistettu 1.3.5 Koulutuskierrokset toteutettu ministeriössä, Tietosuojaselosteet ajantasaisia, Ilmoittajansuoja on toteutettu.	OKY Osastot ja tulosalueet
	2. Osaaminen ja voimavarat	2.1. Jatkuva osaamisen kehittäminen ja yksilön vastuu omasta kehittämisestään	2.1.1 Tulevaisuuden osaamistarpeet sekä niiden kehittämispolut on linjattu	2.1.1 Strategiset osaamiset päivitetty osana strategiaprosessia, Kehityskeskustelut on käyty Osaavassa.	OKY Osastot ja tulosalueet
	2. Osaaminen ja voimavarat	2.2 Tehokas yhteisten voimavarojen ja rahoitusinstrumenttien ja ulkopuolisten hankkeiden hyödyntäminen ja hakeminenhyödyntäminen	2.2.1 Jalkautetaan kansallisia ja EU:n luonto-, ympäristö- ja ilmasto strategioita käytännön toiminnaksi LIFE -ohjelman avulla, etenkin strategisten LIFE-hankkeiden kautta. Toimeenpannaan EAKR 2021-27 vähähiilinen ohjelmakokonaisuus. Vahvistetaan ulkopuolisen rahoituksen hyödyntämismahdollisuuksia mm. Vihreän siirtymän rahoitusryhmän kautta	1. Itämeren monimuotoisuutta edistävä EU-LIFE IP BIODIVERSEA-hanke on käynnissä. 2. Strategisen luonto LIFE -hankkeen (SNaP) hakuprosessi on käynnistetty 3. KAISUn toimeenpanoa tukevan strategisen LIFE -hankkeen hakuprosessi käynnistetty. 4. Muovitiekarttaa toteuttavan PlastLIFE hanke saa myönteisen rahoituspäätöksen ja hanke käynnistetään 5. EAKR valtakunnallinen ohjelma käynnistyy, koko EAKR ohjelman toimeenpano käynnistyy. 6. Vihreän siirtymän rahoitus -työryhmän päättänyt työnsä ja jatkotoimista sovittu.	KP esikunta LYMO OKY
	2 Osaaminen ja voimavarat	2.3. EU Elpymisvälineen valmistelu ja toimeenpano	2.3.1 Toimeenpannaan EU -elpymisväline ja valmistaudutaan ohjelman päivittämiseen	2.3.1 EU elpymisvälineen määrärahaohjaus käynnissä. Vuoden 2023 loppuun mennessä 100% määrärahoista kohdennettu. Vuoden 2022 osalta vähintään 50%.	KP esikunta
	2 Osaaminen ja voimavarat	2.4 Vuorovaikutteinen ja tavoitteellinen johtaminen	2.4.1 Johtamisen toimintaote on valmentavaa ja vuorovaikutteista	2.4.1. Valmennusohjelma on käynnistetty, Yhteinen johtamislupaus on laadittu.	OKY, Johto ja esihenkilöt, osastot ja tulosalueet